

להתודע ולהגלות מחמדי התורה בכל דף בשי"ם

בתובות דף לא

בענין גונב כיס בשבת

בנתובות דף ל"א. מתיב רב ביבי בר אביי, הגונב כיס בשבת, חייב, שכבר נתחייב בגניבה קודם שיבא לידי איסור סקילה. היה מגרר ויוצא מגרר ויוצא פטור, שהרי איסור שבת וגניבה באין כאחד. ובע"ב, ודאפקיה להיכא, אי דאפקיה לרשות הרבים איסור שבת איכא, איסור גניבה ליכא, אי דאפקיה לרשות היחיד, איסור גניבה איכא איסור שבת ליכא. לא צריכא דאפקיה לצידוי רשות הרבים וכו'. רב אשי אמר כגון שצירף ידו למטה משלשה וקיבלו, כדרבא דאמר רבא ידו של אדם חשובה לו כארבעה על ארבעה. רב אחא מתני הכי. רבינא מתני, לעולם דאפקיה לרשות הרבים וברשות הרבים נמי קנה וכו'.

- א -

האיך חלין כאחד חיוב תשלומי גניבה וחיוב מיתה על מלאכת שבת

גם ברשות הרבים.

ובביאור פלוגתת הריצב"א והר"י, בקובץ שעורים בב"ב דף פ"ו (אות ש"ח) מבאר דהר"י סובר דדוקא במקח ומתנה אין משיכה קונה ברשות הרבים, משום דגדר משיכה במקח ובמתנה הוא שמוציא את החפץ מרשות מוכר וגם מכניסו לרשותו, ולכן כשמושכו לרשות הרבים, נהי שיש בזה פעולת הוצאה מרשות בעלים, מכל מקום ברה"ר אין בזה פעולת הכנסה לרשותו, ולא קנה. אבל חיוב אונסין דגניבה מתחייב בשביל ההוצאה בלבד, במה שהוציאו מרשות הבעלים, אע"ג שלא הכניסו לרשותו, ולכן חייב גם במשיכה ברשות הרבים.

והריצב"א חולק וסובר דאין גנב מתחייב אלא במשיכה הראויה לקנין, ועל ידי הוצאה מרשות בעלים בלבד עדיין אינו נעשה גנב להתחייב באונסין, כי חיוב אונסין דגניבה הוא על ידי שמוציא החפץ מרשות בעלים וגם מכניסו לרשותו, ואם הוא סובר דמועיל משיכה ברה"ר בגניבה על כרחך סובר דמשיכה קונה ברשות הרבים גם במקח ומתנה.

והנה הרמב"ם בפרק ג' מהלכות גניבה הלכה ב' מביא דברי הברייטא, וכתב שאם גנב כיס בשבת והיה מגררו עד שהוציאו מרשות הבעלים שהיא רשות היחיד לרשות הרבים, הרי זה פטור מן התשלומין, שאיסור שבת ואיסור גניבה והיזק באין כאחת, ע"כ.

ובקצות החשן סי' שנ"א ססק"א תמה על דברי הרמב"ם שסתם ולא הביא אחת מהאוקימתות שנאמרו בגמרא בפירוש הברייטא.

אמנם בשער המלך בפרק ג' מהלכות גניבה הלכה ב' (ד"ה הן) כתב דממה שהרמב"ם סתם ולא הביא לא התירוץ שבתחילת דברי הגמ' דמייירי דוקא

ג' דרכים בגמרא / רבינא שסובר דמשיכה קונה ברשות הרבים אם זה אמור גם בקניני ממון או דוקא בגניבה / חיוב אונסין דגניבה אם הוא על ההוצאה מרשות הבעלים, או על הכנסת החפץ לרשותו

- גמרא, תוספות, קובץ שיעורים, רמב"ם, קצוה"ח, שער המלך -

א. כפי המבואר, מה ששינינו בברייטא דהגונב כיס בשבת והיה מגרר ויוצא על ידי משיכה, חלין איסור שבת וחיוב גניבה בבת אחת, ולכן פטור מתשלומין, מתפרש בשלשה דרכים האיך חלין שני החיובים כאחד.

בתחילה אמרו בגמ', דכיון שמשכיח אינו קונה ברשות הרבים, ואיסור הוצאה בשבת הוא דוקא במוציא מרשות היחיד לרשות הרבים, יש להעמיד הברייטא בהוציא הכיס לצידוי רשות הרבים, כי צידוי רשות הרבים יש לה דין רשות הרבים לגבי מלאכת הוצאה בשבת, ואין דינו כרשות הרבים לגבי קנין משיכה, ולכן קונה בו בקנין משיכה.

רב אשי מתרץ הברייטא דמייירי שצירף ידו למטה משלשה וקיבלו, והיינו שקנה את הכיס בקנין יד, כי ידו של אדם קונה גם ברשות הרבים, ונמצא דאיסור הוצאה וחיוב גניבה באים כאחד. א

ורבינא מתרץ דמשיכה קונה גם ברשות הרבים.

ובביאור דברי רבינא ישנן שני דרכים בתוס' (ד"ה וברשות), כי דעת הריצב"א דרבינא חולק על עיקר הדבר שאמרו בגמ' לעיל דמשיכה אינה קונה ברשות הרבים, כי הוא סובר דמשיכה קונה גם ברשות הרבים, ואפילו במקח וממכר קונה משיכה ברה"ר, ולכן מתחייב בגניבה במשיכה ברה"ר. והר"י סובר דרבינא מודה דאין משיכה קונה ברשות הרבים במקח ומתנה, אלא שסובר דמשיכה דגניבה מאחר שקנינו הוא רק לגבי חיוב אונסין, קונה

השלמות והוספות

דאמר רבא ידו של אדם חשובה לו כארבעה על ארבעה, וכתבו דאין צריך שום הוכחה דידו של אדם קונה לו, כי זה דבר פשוט שהרי כתוב בתורה אצל גירושין 'נתן בידה'. ואם נאמר דידו של אדם אינו קונה לו, מה ענין חשיבות מקום ד' דלענין שבת לגבי קנין.

אמנם במגיני שלמה כתב דרש"י סובר דבכל מקום אין ידו של אדם קונה לו, ודוקא הכא קונה דהוי יד לענין מלאכת הוצאה, הוי יד גם לענין קנין. וכן כתב בקצוה"ח סי' רס"ח סק"ב ובסי' שנ"א סק"א בדעת רש"י.

א יש לציין דבמה שמתרץ רב אשי דמייירי כגון שצירף ידו למטה משלשה וקיבלו, וכדרבא דאמר רבא ידו של אדם חשובה לו כארבעה על ארבעה, נחלקו בזה אם יש ללמוד מזה דקנין יד קונה בכל מקום, שיהא ידו של אדם קונה במה שמונח בו גם ללא הגבהה ומשיכה.

דהנה רש"י (ד"ה כגון, כדרבא) מפרש דמה שקונה הכיס בקנין יד הוא משום דכי היכי דלענין שבת חשוב מקום, לענין מיקנא נמי חשוב מקום למיקני, כאילו הגביהה למעלה משלשה, ע"כ. אמנם בתוס' (ד"ה רב) מוחקין הגירסא שגרס רש"י

ואע"ג שהרמב"ם בפרק ד' מהלכות מכירה הלכה ג' כתב דאין משיכה קונה ברשות הרבים, נאמר דהרמב"ם סובר כדעת הר"י שמפרש דרבינא מחלק בדין משיכה ברה"ר בין מקח ומתנה ובין גניבה להתחייב באונסין, ודעת הרמב"ם כרבינא לפי פירושו של הר"י. וכן כתב בקיצור בביאור הגר"א בחו"מ סי' שמ"ח סקט"ו בדעת הרמב"ם. [ב]

בצידי רשות הרבים, וגם לא תירוצו של רב אשי דמיירי דוקא שצירף ידי למטה משלשה, מזה גופא מוכח שהוא סובר כדעת רבינא דמשיכה קונה גם ברשות הרבים, ולדבריו מתפרשת הברייתא כפשוטה ואין צריכים לשום אוקימתא כלל, לכן כתב הרמב"ם בסתם דאם גרר כ"ס בשבת מרשות היחיד לרשות הרבים פטור, כי איסור שבת וחייב גניבה באים כאחד.

- ב -

הגורר כ"ס ובתוכו מטבעות אם חלין חיוב תשלומין וחייב מיתה כאחד

משיכה. לרב אשי מיירי שקנה בקנין יד ברה"ר. ולרבינא מועיל משיכה גם ברשות הרבים, וכפי שנתבאר דעת הרמב"ם הוא כדעת הר"י דדוקא בגניבה להתחייב באונסין מועיל משיכה ברה"ר, והטעם כפי האמור (בשם קוב"ש) דחייב אונסין בגניבה תלוי במה שהוא מוציא הדבר מרשות בעלים, ולא במה שמכניס הדבר לרשותו.

ומעתה, דבשלמא לרב אשי שמפרש דהקנין שקונה את הכ"ס הוא על ידי קנין יד, ודאי צריכים להעמיד הברייתא בחתיכה גדולה ולא בכ"ס עם מטבעות, כי בכ"ס של מטבעות מיד שמחזיק בידו מקצת הכ"ס שהגיע לרה"ר 'קנה' המטבעות שבתוכו על ידי 'קנין' יד, ונתחייב בחיוב תשלומי גניבה לפני חיוב מיתה דשבת, שהוא דוקא כשיצא כל הכ"ס. וכן אם מיירי בצידי רשות הרבים, והיינו ש'קונה' שם ב'קנין' משיכה, נמצא ש'קנה' את המטבעות, ונתחייב בחיוב גניבה לפני שחל עליו איסור חילול שבת.

אבל לרבינא על פי סברת הר"י דהטעם שמתחייב גם ברשות הרבים, הוא משום דמשיכה מועיל ברה"ר בגניבה להתחייב באונסין, ומשום דעיקר חיוב אונסין בגניבה הוא על ההוצאה מרשות בעלים, ולא על ההכנסה לרשות עצמו, סובר הרמב"ם דאפילו בגורר כ"ס שיש בו מטבעות, חל חיוב תשלומין וחיוב מיתה כאחד, כשגמר להוציא כל הכ"ס לרה"ר.

והוא משום כי הכ"ס עצמו כל שעדיין מקצתו נמצא ברשות היחיד, ודאי שעדיין הוא קנוי לבעלים, וא"כ גם על המטבעות שבכ"ס אין לחייב עליהן ברגע שיצאו לרשות הרבים, כי מאחר שהכ"ס עדיין קנוי לבעלים, נמצא שהמטבעות שבתוכו אע"ג שהן נמצאות כבר ברשות הרבים, הם עדיין הם ברשות הבעלים, שהרי הם עדיין בכ"ס שקנוי לבעלים, ולא עדיף מגנב שמושך הגניבה בתוך חצר הבעלים שאין זו משיכה כלל, והכי נמי במה שמשך הכ"ס לרשות הרבים, מאחר שהכ"ס עצמו עדיין של בעלים, נחשב שעדיין לא הוציא המטבעות מרשות הבעלים, שיתחייב עליהן באונסין.

ומה שאמרו בגמ' בשבת שם דאם מושך כ"ס עם מטבעות מתחייב מיד על משיכת המטבעות גם לפני יציאת כל הכ"ס לרשות הרבים, אמור או אליבא דרב אשי שקונה בקנין יד, או לפי תחילת הגמ' דמיירי בצידי רה"ר וקונה בקנין משיכה, דלדבריהם מאחר שעשה בו פעולת קנין מתחייב באונסין, כמו בהגביה את הכ"ס ברשות בעלים שחייב באונסין, אבל לרבינא שסובר שאין משיכה קונה ברה"ר, אלא שלגבי גניבה מתחייב באונסין על הוצאתו מרשות הבעלים, אינו מתחייב על המטבעות שבתוך הכ"ס כשעדיין הכ"ס קנוי לבעלים, כיון שהמטבעות עדיין ברשות בעלים, ולפיכך, להרמב"ם שמפרש הברייתא כרבינא דחייב גרירת כ"ס לרה"ר הוא משום דמשיכה קונה ברה"ר להתחייב באונסין על ההוצאה מרשות בעלים, יש להעמיד הברייתא אפילו בכ"ס ובתוכו מטבעות, כי לא נעשה גנב על המטבעות עד שיצא הכ"ס לגמרי מרשות הבעלים.

המוציא בשבת קופה ובתוכה חפצים אינו חייב על הוצאת החפצים עד שמוציא כל הקופה / ברייתא דגורר כ"ס בשבת, אם אמורה דוקא בכ"ס שיש בה חתיכה גדולה, או גם בכ"ס שבתוכה מטבעות

- גמרא, רמב"ם, שער המלך, דברי יחזקאל -

ב. בשבת דף צ"א: אומר רבי יוחנן דאגד כלי שמייה אגד, והיינו, שאם הוציא מרה"י לרה"ר קופה שבתוכה מונחים כמה חפצים, אע"ג שהחפצים שבקופה כבר יצאו מרה"י לרה"ר, עדיין אינו עובר על הוצאתו עד שיוציא כל הקופה כולה לרשות הרבים, כי כל זמן שעדיין החפצים מאוגדים בתוך הקופה שמקצתה עדיין היא ברשות היחיד, אינו נחשב הוצאה גם כלפי החפצים שמונחים כבר ברשות הרבים.

לפיכך אמרו שם דמה ששינוי בברייתא שלפנינו דהגונב כ"ס בשבת כשגררו לרה"ר פטור מתשלומין משום דאיסור שבת וחייב גניבה באים כאחד, אמור דוקא בכ"ס שבתוכו מונח חתיכה גדולה של כסף, בדרך שכשיצאה אותה החתיכה מרה"י לרשות הרבים, ברגע זו יוצא גם כל הכ"ס לרשות הרבים, אבל המוציא כ"ס שיש בתוכו מטבעות, אין איסור שבת וחייב גניבה באין כאחד, כי מיד שיצאה מטבע אחת לרה"ר כבר קנאה להתחייב עליה בגניבה, שהרי ביזו להוציא המטבע מתוך הכ"ס, אבל איסור שבת על הוצאת המטבע חל רק אחרי שיצא כל הכ"ס לרה"ר, כי מאחר דאגד כלי שמייה אגד לגבי שבת, נחשב שעדיין לא יצאה המטבע לרשות הרבים, ונמצא שאין חיוב גניבה ואיסור שבת חלין כאחד, ולכן צריך להעמיד הברייתא דמיירי שגנב כ"ס ובתוכה חתיכה גדולה, שבשעה שיצאה החתיכה לרשות הרבים יצא גם כל הכ"ס לרה"ר, ודוקא בזה איסור שבת ואיסור גניבה באין כאחד.

אמנם הרמב"ם בהל' גניבה (ה"ל) כשכתב דין זה דהגורר כ"ס בשבת פטור מן התשלומין, השמיט תנאי זה ולא כתב דמיירי דוקא כשבכ"ס מונח חתיכה גדולה. ותמה בשער המלך בהלכות גניבה שם מדוע לא הביא הרמב"ם אוקימתא זו, שהרי להרמב"ם שפסק בפרק י"ב מהלכות שבת הלכה י"א כרבי יוחנן דאגד כלי שמייה אגד, ראוי שלא יפטר מחיוב תשלומין אלא בכ"ס שיש בה חתיכה גדולה שבוה חל איסור שבת וחייב גניבה כאחד, אבל בהוציא כ"ס ובתוכו מטבעות, יתחייב בתשלומי גניבה על המטבעות לפני איסור שבת, ולמה השמיט הרמב"ם ולא כתב דהלכה זו אמורה דוקא בכ"ס שיש בו חתיכה גדולה.

אכן בדברי יחזקאל סי' כ"ה (אות ב') מיישב דעת הרמב"ם, והוא מבאר דדברי הגמרא בשבת שהוצרכו להעמיד הברייתא דמיירי דוקא בחתיכה גדולה ולא במטבעות, תלוי בפלוגתא שבין האמוראים בגמרא שלפנינו מדוע מתחייב בחיוב גניבה אפילו ברשות הרבים. כי כפי האמור, בתחילת דברי הגמרא אמרו דמיירי שמושך לצדי רשות הרבים והוא מקום הראוי לקנין

הבדל במשיכה ברה"ר בין חיוב תשלומין גניבה ובין חיוב תשלומי שומרים

- שער המלך, דברי יחזקאל -

[ב] בשער המלך שם משמע שמפרש דמה שסובר הר"י דדוקא בגניבה מועיל משיכה ברה"ר כיון שהוא רק להתחייב באונסין, היינו דכיון שאין זו משיכה לקנות החפץ בקנין גמור, כי אם להתחייב עליו בתשלומי אונסין, לכן מועיל גם קנין זוטא, כי להתחייבות ממנית אין צריך שיהא קנין חזק כל כך.

ולכן הוא מתקשה שם במה שכתב הטור בחו"מ סי' רצ"א בדעת הרמב"ם דמשיכה בשומרים צריך שתהא דוקא בסימטא, ולא ברשות הרבים, ולכאורה

ב

מדוע יצטרך משיכה דשומרים שתהא דוקא בסימטא, הרי במשיכה דגניבה סובר הרמב"ם דמועילת גם ברשות הרבים, כיון שאינו לקנות קנין גמור אלא להתחייב באונסין, וא"כ כמו כן תועיל גם משיכה דשומרים ברשות הרבים, כיון שהמשיכה הוא רק להתחייב בחיובי שומרים.

וכתב בדברי יחזקאל סי' כ"ה (אות ב') [כסברא הנ"ל] דסברת הרמב"ם אינו משום שהמשיכה היא רק להתחייב באונסין, אלא משום דחיוב תשלומין בגניבה הוא על ההוצאה מרשות הבעלים, ולכן מועיל המשיכה גם במושכו לרה"ר שהרי הוציאו מרשות הבעלים, אבל חיוב שומרים אינו על הוצאה מרשות הבעלים, אלא שמתחייב כשמכניסו לרשותו לשמרו, ולכן אינו מתחייב אלא במשיכה בסימטא שתחשב שהכניסו לרשותו.